

หลักกฎหมายควรรู้

“หลักกฎหมายควรรู้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑”

จุลสารข่าววินัย ฉบับนี้ขอนำเสนอข้อปฏิบัติทางวินัยสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา ๘๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

โดยมีข้อปฏิบัติ ดังนี้

๑) ข้าราชการผู้นั้นต้องมีหน้าที่ราชการที่ต้องปฏิบัติ คำว่า “หน้าที่ราชการ” หมายความว่าหน้าที่ที่เป็นเรื่องราชการโดยตรงเท่านั้น ซึ่งหมายถึง ราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล

๓) ต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ คำว่า “ระเบียบแบบแผนของทางราชการ” หมายถึง เฉพาะระเบียบแบบแผนของทางราชการเท่านั้น เช่น แบบธรรมเนียมในการเสนองานต่อผู้บังคับบัญชา ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย ระเบียบการลาหยุดราชการ แบบธรรมเนียมเกี่ยวกับการลงชื่อมาปฏิบัติราชการ และมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดแนวทางสำหรับข้าราชการในกรณีต่างๆ เป็นต้น แต่ถ้าหากมิใช่ระเบียบแบบแผนของทางราชการ เช่น แบบธรรมเนียมในการอวยพรปีใหม่ แบบธรรมเนียมในการช่วยเหลือเพื่อนข้าราชการในการแต่งงาน เป็นต้น ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามแบบแผนที่ไม่ใช่ของทางราชการดังกล่าว ไม่ถือเป็นความผิดตามมาตรานี้

การที่จะผิดวินัยตามมาตรานี้หรือไม่นั้น ไม่ต้องคำนึงว่าจะต้องเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการแล้ว แม้ไม่เกิดความเสียหายก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ได้ บทบัญญัติมาตรานี้ มีจุดมุ่งหมายถึงวิธีปฏิบัติงาน โดยให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น หากข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่เคร่งครัด ฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการแล้ว ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถบริหารจัดการงานของราชการอย่างมีประสิทธิภาพได้

อุทาหรณ์ควรฟัง

ลงชื่อไว้ในใบเสร็จรับเงินของทางราชการไว้ล่วงหน้า ... ทุจริต

การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของ “การบริหารราชการแผ่นดิน” การบัญญัติกฎหมายหรือการกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้ก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องรวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่อื่นอาศัยโอกาสในหน้าที่ทุจริตหรือกระทำการใดๆ ในทางที่จะทำให้ราชการได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและแนวทางปฏิบัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องไม่เตรียมการใดๆ ไว้ล่วงหน้าที่สุ่มเสี่ยงจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ

การเตรียมการไว้ล่วงหน้า เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่อื่นทั่วไปพึงควรปฏิบัติ แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางตำแหน่ง บางหน้าที่ การเตรียมการไว้ล่วงหน้า โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ อาจก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลให้ต้องรับผิดชอบหน่วยงานของรัฐได้ อุทาหรณ์นี้ขอยกตัวอย่าง การลงชื่อในใบเสร็จรับเงินของทางราชการไว้ล่วงหน้า ดังนี้

อุทาหรณ์ในคดีนี้ เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๔ คน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ โดยคนที่ ๑ มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินค่าธรรมเนียม การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทและหนังสือรับรองรายการจดทะเบียน ส่วนคนที่ ๒ ที่ ๓ และ ที่ ๔ มีหน้าที่เป็นนายทะเบียนและคณะกรรมการตรวจสอบเงินรายวัน

เจ้าหน้าที่ทั้ง ๔ คน ได้ลงชื่อในใบเสร็จรับเงินไว้ล่วงหน้า และมอบให้เจ้าหน้าที่อื่น ซึ่งมีหน้าที่รับชำระเงินค่าธรรมเนียม กรอกรายละเอียดและจำนวนเงินในภายหลัง โดยไม่ได้ทำการตรวจสอบการรับเงินค่าธรรมเนียมประจำวันจากใบเสร็จรับเงินฉบับต้นขั้ว เงินสด หรือเช็ค สมุดเงินสด และมีได้ตรวจสอบยอดเงินและหลักฐานใบสั่งชำระเงินที่แนบกับคำขอและ สำเนาคำขอ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับชำระเงินค่าธรรมเนียม ๒ คน ร่วมกันทุจริต โดยเขียนจำนวนเงินในต้นขั้วใบเสร็จรับเงินต่ำกว่าจำนวนเงินที่เรียกเก็บและ สำเนาใบเสร็จรับเงินที่มอบให้แก่ผู้ที่ยื่นคำขอ และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้นำเงินส่วนต่างไป ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทั้ง ๔ คน จึงถูกลงโทษทางวินัย และถูกเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

หลังจากอุทธรณ์ (คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน) และผู้มีอำนาจ พิจารณาอุทธรณ์มีคำสั่งยกอุทธรณ์เจ้าหน้าที่ทั้ง ๔ คน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้มีความพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ (เจ้าหน้าที่ คนที่ ๑) เป็นผู้บังคับบัญชา มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ถึง ที่ ๔ (เจ้าหน้าที่ คนที่ ๒ - ๔) หมุนเวียนกัน ลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินของแต่ละวัน เพื่อให้เพียงพอในการใช้งาน โดยผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ถึงที่ ๔ ยอมรับว่า ได้ลงลายมือชื่อไว้ล่วงหน้าและมอบให้พนักงานราชการนำไปกรอก ข้อมูลการรับ ชำระเงินและจำนวนเงินภายหลัง โดยผู้ฟ้องคดีทั้ง ๔ คน ไม่ตรวจสอบการออกใบเสร็จและ การรับเงินว่าถูกต้องตรงกับใบสั่งชำระค่าธรรมเนียมหรือไม่ ทั้งที่ย่อมทราบดีว่าไม่ถูกต้องและ คาดการณ์ได้ว่าอาจเกิดความผิดพลาดหรือเป็นช่องทางให้มีการทุจริตได้ง่าย อีกทั้งไม่มีมาตรการ ในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานในการออกใบเสร็จทั้งหมดในแต่ละวัน ว่าถูกต้องหรือไม่ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์ตามระเบียบแบบแผน ของทางราชการ

นอกจากนี้ ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ถึงที่ ๔ เป็นคณะกรรมการตรวจสอบเงินรายวัน ก็ได้ตรวจสอบยอดเงินกับหลักฐานใบสั่งชำระค่าธรรมเนียม หรือใช้วิธีตรวจสอบอื่น เพื่อให้ได้ความจริงว่ามีการรับชำระค่าธรรมเนียม ครบถ้วนถูกต้อง จึงทำให้ไม่ทราบจำนวนเงินที่ได้รับจริงในแต่ละวัน ซึ่งหากตรวจสอบก็จะพบการทุจริตโดยการเขียนใบเสร็จรับเงินที่แตกต่างกันได้ง่าย

การกระทำของผู้ฟ้องคดีทั้ง ๔ คน จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ จนเป็นช่องทางให้พนักงานราชการเบียดบังและนำเงินของราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว อันเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๐๕๕/๒๕๖๐)

น้องดินดี : ทำไมผู้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบด้วย? (เมื่อไม่ได้ทำผิด แล้วทำไมต้องร่วมรับผิดชอบ)

พี่วินัย : ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายในการกำกับดูแล แนะนำ ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามกฎหมาย เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย หากพบว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๙๐

จากหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเรื่องใดเกิดขึ้น การที่ผู้บังคับบัญชาได้กล่าวอ้างหรือโต้แย้งว่า ไม่มีความรู้ ไม่มีความชำนาญในเรื่องนั้น หรือได้มอบหมายเรื่องนั้นให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดูแลแล้ว แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ให้ความร่วมมือให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตรวจสอบ หรือตนไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ไม่ใช่ผู้ทุจริต ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดหรือทุจริตก็ตาม ก็มิอาจกล่าวอ้างได้ เนื่องจากผู้บังคับบัญชามีได้เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และมีได้ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การกำชับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ตัวอย่างคำพิพากษาที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๒๖/๒๕๕๗ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า “ผู้ฟ้องคดีในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาได้ปล่อยปละละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอันเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง เป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องรับผิดชอบร่วมด้วย”

อ้างอิง/ที่มา

๑. หลักกฎหมายควรรู้

- คู่มือการดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ของสำนักงาน ก.พ. (มีนาคม ๒๕๕๓)

๒. อุทาหรณ์ควรฟัง

- เว็บไซต์ สำนักงานศาลปกครอง <https://www.admincourt.go.th>
หัวข้อ วิชาการ (วารสารวิชาการศาลปกครอง)

๓. ถามมา ? วินัยขอตอบ !

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑
- เว็บไซต์ สำนักงานศาลปกครอง <https://www.admincourt.go.th>
หัวข้อ วิชาการ > อุทาหรณ์จากคดีปกครอง
- คู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
ของสำนักงาน ก.พ. (พฤษภาคม ๒๕๕๗)